

U sobi i napolju sijala je ista svetlost, svetlost meseca, svetlost zvezda i svetlost suza.

Ujutro, kada je gazdarica Čen ušla u sobu, videća je da su sve stvari spakovane. Ho Pin je stajao nasuprot njoj, okrenut prema prozoru, s kapom duboko natučenom preko očiju. Gazdarica Čen ga je s osmehom pitala da li hoće da doručkuje, on je samo šapnuo da nije gladan.

Došla su kola, kofer su odneli napolje, a Ho Pin je s tragom suza na licu, tiho, bez reči zahvalio gazdaricu Čen i izasao, a u ruci je nosio korpu s cvećem. Otišao je pravo u kola.

Lu Er je stajao pored gazdarice Čen. Njihova lica su izražavala iznenadenje, dok su pogledom pratili točkove kola koja su se sve više udaljavala.

Gazdarica Čen se okrenula prema Lu Eru i rekla mu da ode u onu sobu, sredi je, zaključa i ključ ostavi u vratima.

Soba je bila prazna, samo je neki papir ležao na krevetu. Na njemu je pisalo:

„Mali prijatelju, Lu Er! Pre svega te molim da me oslobođi moje krvice, a moja milost je baš ta krvica. Rekao si da hoćeš da mi uzvratиш, a u stvari ja ne znam kako tebi da uzvratim.

Tvoj jecaj u dubokoj noći podsetio me je na mnoge stvari iz prošlosti. Prva, to je bila moja

majka – njena ljubav može ponovo da ustala sa moja zaledena osećanja.

Već više od deset godina ja sam pogrešno mislio da je svet prazan, život bez smisla, a da su ljubav i osećanje zlo. Dao sam ti novac za lekove, ali u tome nema nimalo ljubavi ni saosećanja, već samo odbijanje moje majke, odbijanje ljubavi i saosećanja.

Bože, kakvih li misli! . . .

Još jednom ti duboko zahvaljujem za onih nekoliko rečenica koje si mi napisao iz svoje naivnosti. Mali prijatelju, tačno je da su majka i majka u svetu divne prijateljice, a sin i sin su, isto tako, divni prijatelji, međusobno su duboko povezani i ne treba nikada da se razilaze.

Pre nego što si mi poklonio korpu s cvećem, moja majka je već dolazila i donela mi tvoju ljubav – da me dirne.

Neću zaboraviti tvoju ljubav ni tvoje cveće, i molim te, nemoj ni ti zaboraviti da je tvoje cveće donela majka tvoj prijatelj.

Ja sam bio bez života i nemam ništa što bi bilo vredno da ti poklonim. A sada, ono što me prati, samo je svetlost sunca, svetlost meseca, koja će nas skoro napustiti, i sjaj svetlosti i zvezda.

U kosmosu, samo su one potpuno čiste.

proza polja

naše sestre, vrane

đula gobi feher

Sada, dok razgledam ovu fotografiju, tek sada otkrivam tajnu da n'znam gde se nalazi ovaj kraj sela, ova belo okrećena poslednja kuća, ovaj dimnjak ciglane, koji izviruje u pozadinu, ova bara sa svim odsjajem, po kojoj plove guske. Nesposoban sam da u svom sećanju otkrijem ova mesta. Tačnije: mogao bih da nabrojam barem pet sela u kojima se nalazi ovakav kraj sela, u kojem, na mestu gde počinje pašnjak, prkoseći naletima vetra i nezatičena od oluka, na ivici jata kuća, stoji belo okrećena srušena zgrada, a negde iza nje nazire se glozman fabrički dimnjak, dimnjak ciglane, koja se uvek nalazi ovde, koja po pravilu postoji, koja je okružena rupama, dok se ispred nje nalazi bara s jarkom, kroz koji protiče prljavi sok, koji se penuša i zaudara na opšte zadovoljstvo gusaka. Gde li se nalazi ovaj kraj sela s fotografije? Koje je to selo? Ali, pitanje ostaje bez odgovora, naprezanje ostaje bez rezultata.

Koliko se samo jedni šogor čudio, kad sam počeo da ga vitlam i nagovaram da snimi taj kraj sela, sa sedamnaest gusaka na pašnjaku, ali da ih bude ravno sedamnaest, ne sme da pogreši ni za jednu, ni za pola. U stvari, još onda je počeo da se iščudava, još od tog trenutka kad sam ga nazvao šogrom; kod kuće je sigurno sumnjičavo odmeravao svoju ženu, a možda je i upitao da li me ona pozna. A otkud bi me ona i poznavala, ja je, do tada, još nikada nisam video, osim ako smo se, možda, mimošli u gradu, ali se čak ni onda jedno drugog ne sećamo. Sestra mi se nikada nije rodila. A fotograf mi je postao šogor prilikom jednog lova, kada je s neke topole, posle neuspeha, od muke što n'šta nije ulovio, skinuo neku staru vrana sa zelenakstim perjem. Vrane su bile naše sestre. Ali, otkud bi to znao ovaj stalno prestrašeni fotograf i vajni lovac? Ja sam još tada odlučio da ču ga kazniti zbog ubistva, da će morati da plati otkupninu, da će morati da odredi svoj greh. Prvo je samo progundao da će teško da nađe takvo selo, u ovo doba više nema ni gusaka na pašnjacima, a ako ih i nađe, niko neće hteti da izdvoji baš sedamnaest gusaka, dok on zauzme odgovarajuću pozu i svojim objektivom ovekoveči prizor. Ostao sam nepokolebljiv. Tim pre što je napravio još jednu grešku dok sam iznosio svoju molbu. Nije znao, a nije ni mogao da zna, da

ja uopšte ne mogu da podnesem tu njegovu uobičajenu i omiljenu foto-reportersku frazu »hvatanje u objektiv«. Ubedivao sam ga sve dotle dok nije omešao i nije pristao da snimi željeni pejzaž. Videlo se na njemu da je to prihvatio pod jednim uslovom, a znao sam i koji je to uslov, jer je želeo da se oslobođi titule šogora, ali ja sam morao da ga kazniam zbog smrti moje sestre, i ne bih prestao da ga tako oslovjavam čak ni kad bi se požalio šefu, čak ni tada. Od tada je ostao šogor, i drugi su ga često tako oslovljivali, pa se polako pomirio sa svojom sudbinom. Uvek je bio kukavica, nije smeо da mi se suprotstavi. Moguće je da se potajno nadao da će se te neprijatne titule oslobođuti u slučaju ako brzo uradi ono što sam ga zamolio. Ali se tome uzalud nadao, jer nisam raspoložen za promene, samo neka lepo ostane šogor.

Upitali smo našu majku: zašto mi nemamo sestruru?

– Zbog čega? – majka nas je sve redom pogledala i na naše pitanje odgovorila tek onda kad smo ga ponovili treći ili četvrti put. – Jer, ja sam radala samo sinove.

Učinilo nam se da nas je odvojila od nas samih kad je progovorila o njenim »sinovima«, a ne o nama. Ko su oni? Zar to, ipak, nismo mi? Zatim smo se, čim bi nas pomilovala ili nekom od nas počela da tepa, opet radovali i sve se vraćalo u stari kolosek.

Samo jednom je moj stariji brat rizikovao – kobi i pomislio da danas više ne poznajem ni svoju stariju braću! – da postavi pitanje koje se odavno vrzmalio u našim glavama i o kojem smo već tako često raspravljali:

– Zašto nam, mama, najzad ne rodiš i jednu devojčiku?

Odgovor smo očekivali skoro drhteći od straha. Danas se više ne mogu setiti razloga zbog kojih smo želeli devojčicu, šta bismo započeli s njom, zbog čega smo, osećali takvu potrebu za njom, ali znam da smo svi napeto iščekivali mamin odgovor, a bili smo i ponosni na našeg brata koji je postavio odlučno i direktno pitanje.

Mama je poravnala svoju sedu kosu, ali nije odgovorila na pitanje. Upitala nas je da li želimo da nam napravi jednu veoma lepu lutku od krpica. Komšinica ima kose, koja je poispadala iz njene perike, pa bi lutka mogla da ima dugu crnu kosu, ako bismo mi to tako želeti, i svi bi nam zavideli zbog nje. Ali, mi se nismo dali zavarati. Rekli smo da nam nije potrebna lutka, da su lutke igračke za devojčice, a mi smo dečaci isto onako kako smo i došli, u grupi smo napustili mamu, i nismo se osvratali, iako smo znali da ona gleda za nama, izigravali smo da smo uvredeni i ni na kraj pameti nam nije bilo da sve to i nju može boleti.

Bilo nas je šestoro braće i, navodno, svi smo ličili jedan na drugog, kao jaje jajetu. Ali mi nismo suviše obožavali ni tu sličnost, ni upoređivanje. A o tome da li smo se međusobno voleli još ni danas ne razmišljam. Činjenica da smo bili braća, da smo zajedno ustajali, zajedno jeli, spavalj, potpuno je isključila mogućnost svake nijasne ovakvih razglabljanja, bilo bi sasvim suvišno da o tome razbijamo glavu.

Čuvali smo guske i igrali se. Svake godine smo držali guske, jedne godine više, druge manje, ali se sećam da smo imali sedamnaest gusaka. Kad bi se jata međusobno pomešala, morali smo da izdva-

ja ču na konac nanizati svoje suze i zavezati ih za dva kraja meseca, zatim ču ubrati zvezde i staviti ih u sredinu. Zar to nije takođe narandžasta korpa s cvećem? A njegov miris, to su reči uzvika čoveka koji hoće da tako popravi i izbací iz sebe svoju krijuću. Molim te da primiš to. Samo ova korpa cveća zasludiće da ti je poklonim.

Nebo se već razvedrava i ja moram da krenem. Nemam više drugih reči da ti kažem, osim reči zahvalnosti. Mali prijatelju, doviđenja, doviđenja.

U svetu su sin i sin divni prijatelji, mi smo zauvek povezani.

Ho Pin

Napisao sam tako mnogo teksta, ti možda nećeš moći sve da procitaš i da razumeš, ali možda i ne treba da razumeš baš sve, zato što je ono što ti znaš već mnogo više od onoga što ja znam».

A gde je ono lepo cveće koje mi je poklonio – Lu Er je podigao svoje mrko, okruglo lice i pogledom tražio po nebu.

S kineskog prevoda: Šao Hun Pin

PIN SIN (BING XIN XIE) je jedna od najstaknutijih žena pisaca u Kini. Dvadesetih godina završila je studij književnosti u Americi. Postala je poznata knjigom priča za decu »PISMO MALIM PRIJATELJIMA«. Ima preko osamdeset godina i zamenik je predsednika Svekineskog književnog društva. Zovu je kineske Desanka Maksimović.

jamo i prebrojavamo naše guske, brojati ih ko zna koliko puta, jedno za drugim, nas šestorica, i sva šestorica bezbroj puta. Namirilo ih se sedamnaest. Imali smo ravno sedamnaest gusaka. Mogli smo da nastavimo da se igramo. Svakog dana smo ih prebrojavali nekoliko puta. Jedan moj stariji brat (nizak, nagađ, nervozan čovek, kad se sretne, ravnodušno gledamo jedan u drugog, čije anegdote moram da saslušam iz učitivosti) žalio se da ne zna zbog čega, ali da predoseća da bi bilo dobro da odigra sedamnaestoricu na lotu, iako sedamnaestorica već godinama ne donosi dobitak. Pokušao sam da ga utešim, ali me je iznutra razarao smeh, setio sam se s kakvim je ozbiljnim licem prebrojavao guske u detinjstvu, ali je uvek zaradivao čušku, kojom nas je nagradivao najstariji brat, ako nešto nije bilo u redu s brojanjem. Sudbina mu je sad lakša, radi na nekoj računskoj mašini u službi društvenog knjigovodstva. Kad bih samo znao zbog čega je postao tako nervozan. U detinjstvu je stalno spačao, na svakom mestu na kojem ga nisu bockali ili gurali. Loto mu nije donosio dobitak.

Mi smo guskama na pašnjak nosili kukuruz, zbog čega su nam se drugi uvek rugali. Tvrđili su da živina uvek nalazi dovoljno hrane napolju, da joj nije potrebna posebna isporuka kukuruza. Ali mi o tome ništa nismo govorili kod kuće, redovno smo punili kanticu i kad smo smatrali da je stiglo vreme, njenu sadržinu smo prosipali pred guske. Na kraju su se na to svi navikli i više nas nisu zadirkivali zbog toga.

– Pogledaj Vidi, vrane jedu kukuruz! – uzvuknuo je jednom naš najstariji brat.

Vrane su veoma oprežne. Nama još nije uspeo da se približimo nekoj od njih, iako smo to mnogo puta pokušali. A sada su se nalazile tamno, čak njih tri, na svega nekoliko koraka od nas, između gusaka, i zajedno s njima otimale se za same. Posmatrali smo ih tronuto i sve smo ih sažaljevali kad bi ih guske poterale svojim agresivnim pokretima. Ali to nismo mogli da sprečimo, jer bi one tada sigurno odletele.

– Zbog čega su došle? – upitao sam.

– Zbog toga što su gladne – rekao je moj brat koji je bio prekriven sitnim pegama, i koji je umro za vreme rata.

Na jedan njegov mig, našli smo se pored našeg najstarijeg brata.

– Ne. Nisu došle zbog toga što su gladne – šaputao nam je tajanstveno. – Vrane su naše sestre.

Osvrнуli smo se. Tri crne tačke između jata belih gusaka. Svojim pametnim očima bi nas ponekad pogledale, a zatim su nastavile da smireno glavaju.

– One su naše sestre – šaputali smo.

Tog dana smo se veoma dobro osećali. Samo smo prilikom povratka kući imali malo nevolje, dok konačno nismo uspeli da dva mlađa brata ubedimo u to da ni naša mama ne sme da sazna za vrane. I čutali smo o njima, i ovo čutanje nas je zbljžilo više od svega drugog. Vrane su polako navikle da se hrane kod nas, a nama je razbacivanje kukuruza uvek predstavljalo svečanost. Upoznavanje s našim sestrama. Nismo ih uvek prepoznavali, ali bismo se posle kraćih, tihih preprički, pre ili kasnije, složili koja je čija sestra. Uveče smo kod kuće prelistavali kalendare i tražili imena za naše sestre. Uvek ih je

bivalo sve više i više. Guske su ih terale, a mi smo bili nemoćni zbog toga, morali smo da podnosimo ponizavanje. Nismo smeli da mašemo rukama, jer bi se tada poplašile i guske, i one. Samo smo sedeli i posmatrali ih. Kad bi neko spomenuo da su crne, odmah bismo ga prekoreli, jer je svima nama nanošio bol.

— To je prokletstvo na njima! — šaputao je moj najstariji brat, i mi smo razmišljali o tome zbog čega je našu porodicu zadesilo tako užasno prokletstvo. To nas je često veoma rastužilo, ali drugi, srećom, nisu primećivali naše loše raspoloženje. A i da su ga zapazili, od nas, bogme, ne bi saznali za njegov razlog.

Jednog jutra, dok smo nas trojica još stiskali lončice s mlekom u rukama, do nas je dojurio naš najmladi brat.

— Dodite brzo, došle su u posetu.

— Ko?

— Naše sestre.

Tiho smo se iskrali, da mati ništa ne posumnja. Vrane su sedele na dva drveta, koja su se nalazila pred nama, tiho čisteći svoje perje. Nisu graktale, a nisu ni trepnuće kad smo izašli pred kuću.

— Došle su da nas posete! — rekao je mladi brat, koji je doneo vest, i iskrivio vrat od divljenja.

— Juče su nas sledile da vide gde živimo — rekao je najstariji brat.

— S čim ćemo ih počastiti? — upitao sam.

Posle kraćeg savetovanja smo zaključili da će biti najbolje ako im ovde, pred kućom, ništa ne damo, jer će susedi videti šta radimo, posle čega objašnjavanjima neće biti ni početka na kraju.

S vremenom na vreme smo bacili poglede gore na drveće, i one su gledale dole na nas. Zatim nas je mati pozvala da krenemo na pašnjak s naših sedam-

naest gusaka. Vrane nisu odmah poleteli za nama, ali su se sjatile tamučim je stiglo vreme hranjenja. Prepoznali smo ih ispunjeni radošću, i malo ohrađeni počeli da zapitaju kako možemo da im pomognemo, šta da im donesemo. Radovali smo se kad bi poneka od njih podigla glavu baš tada kad bismo joj izgovorili ime.

— Mi ćemo vas spasti prokletstva, samo nam recite: kako! — uzviknuo je naš najstariji brat. Mi smo svih poustajali i svečano ponovili za njim: — Mi ćemo vas spasti!

Ali, vrane nisu odgovarale, iako su sve podigle glave. Možda su naslućivale opasnost.

— Da podemo za vama i pogledamo ko vas drži zatvorene? — upitao je naš najstariji brat. — Samo nam dajte znak, ako nemate mogućnosti da nam to drukčije kažete.

Ne znam kako bi se sve to završilo, da razgovor nisu prekinula dva dečaka iz susedstva. Već su nam se prikrali sasvim iza leđa, dok smo ih primetili. Obojica su imali praćku i puno džepove šljunka, jer su želeli da ustrelje vrane. Ja se ni pre ni posle toga nisam tukao, ali smo tada dobro izdevenitali ta dva nesrećna mangupa. Uvaljali smo ih u blato, tako da su se vratili kući sasvim kaljavi. Kasnije smo zbog toga imali velike neprilike, našu majku su pozvali čak i u školu. Nismo hteli da odamo zbog čega smo napali ta dva dečaka.

Vrane su, prestrašene galatom, odletele. Brzim zamaskima krila podigle su se sa zemlje, i dok smo se okrenuli, već su se nalazile visoko u vazduhu.

— Glorija! Ana! Klara! — vikali smo zavisno od toga ko je među njima otkrivaо svoju sestruru. Dva dečaka iz susedstva misili su da im se rugamo i počela su da beže. Zajedno s njima nestale su i vrane.

Mi smo skupili naših sedamnaest gusaka i krenuli kući. Mislim da više nismo morali da izlazimo na pašnjak, jer smo prodali kuću.

Čudi me što sam se te priče setio za vreme lova. Ne bih smeo da dozvolim sebi da svoje saradnike gnjavim nepotrebnim stvarima. Fotograf se već i inače zbog nečeg stalno žali. Gde li je samo napravio tu fotografiju? Izgovara ime mog sela, ali ja znam da laže, jer se plaši posledica zbog neizvršenog zadatka. Ovaj predeo se može videti prilikom ulaska u najmanje pet sela. I tu kuću su već zacelo porušili. A na slici se vidi samo šesnaest gusaka, glava jedne se samo nazire u ugлу slike. A onda u uličici pasu još četiri guske.

— Mislite da će odgovarati? — pita, i ja počinjem da se nerviram zbog straha koji mu se krije u glasu. Njemu bi, u stvari, bilo sasvim svejedno kakvo je dejstvo slike na mene. Ovo mesto više nije ono koje sam tražio. Tek sada uvidam da nije vredno ni tragati za njim, naročito ne uz ovakvu pomoć. Nikako neću ostvariti plan da iduće nedelje i sam otputujem tamo. Bila je glupost.

— Šta ćete uraditi s pticom koju ste ustrelili, kolega? — upitao sam ga ljubazno, da ga ne prestrašim.

Oko mu je zasjalo, poverovao je da mu se od tog trenutka više neće rugati. U toj nadi mi je predusretljivo odgovorio:

— Ispunju je. Jednom ćete je videti.

— Ja, na žalost, neću imati vremena za to, šogorčiću. Izvolite sliku. Negde ćete je već upotrebiti.

Nema milosti. Od mene više neće čuti ni jednu ljudazu reč. I sam sam izgubljeni čovek, više nema one kuće, nema fabričkog dimnjaka, nema bare po kojoj plivaju guske, nastao je ceo kraj sela. Za braću retko čujem, a ne mogu da otprim da neko u mom prisustvu lovi vrane.

S mađarskog preveo: Josip Varga

PRIZNAVA-NJE SMRTI

predrag bogdanović

ŠEKSPIR U TAMNICI TEATRA

*Pripisuju mi nemoguć
zločin.*

*Sve moje izjave ukazuju
na mene.*

*Sudije čekam u zasedi
varke.*

*Pišem im često
pišem.*

*Dva osuđenika na smrt
pobegla.*

*Možda sam ja jedan od njih
pitaju se.*

PRIZNAVANJE SMRTI

*Od trenutka
kada vam bude važnije
da li se nešto dogodilo
u sredu ili petak.*

*Kada budete
do ludila govorili
da se nešto odigralo
jednog a ne „ur13,60 drugog datuma.*

*Zauvek ste se
obreli u prošlosti
priznavajući joj odluku
na celovitost.*

*Tog trenutka
budućnost je određena
bolno naznačena senka predmeta
bez iznenadnog leta ptice nebom.*

POSLEDNJA POBEDA PATROKLA

*Poslednji put Patrokle
odlazi od prijatelja.*

*Umoran od obećanja
opravdanja plaća.
Krila šatora skrivaju
još jedan dan Ahilove odgode.*

*I opet Patrokle odlazi
da zameni strašljivca u boju.*

*Prezire prijatelja
njega nema — nema ni sebe više.*

*Sutra će Ahil umreti
Patroklovom smrću.*

IKAREV ZAKASNELI LET

*Ikarev vremenski sat
ponovo proradio
na nebu nad Beogradom.*

*Zaboravio na bekstvo sa ocem
zaboravio Homera i Heladu
prevrće se golubije nad Knez Mihailovom.*

*Zasvodi nas piruetom
peva pesme umilne
razvlačeći devojačko tkanje zvuka.*

*Istina je u pesmi
Dunav izvire u Jerusalimu
levijatan Ratnog ostrva izdiže ga nebu.*

